

ECHO'S VAN DE GROOT MEESTER RICK VAN DER LINDEN

Rick van der Linden, de legendarische Nederlandse rockorganist en frontman van Ekseption en Trace die op 22 januari jongstleden overleed, was een voorbeeld voor velen. In een reactie op Ricks dood omschreef Jordan Rudess, de toetsenist van Dream Theater, hem als 'een van de originele progressieve keyboardhelden. Zijn muziek was vitaal en intens. Een prachtige fusie van klassiek, rock en jazz.' Journalist Django Mathijsen heeft Van der Linden jarenlang gevolgd en herinnert zich diens muzikale leven en lessen.

DOOR: DJANGO MATHIJSEN
FOTOGRAFIE: BERT MONSTER EN HENRY KNEGHT

Rick van der Linden werd geboren op 5 augustus 1946 in Badhoevedorp, maar zijn familie verhuisde naar Haarlem, waar hij op zijn dertiende pianoles kreeg van Piet Vincent. Rick zou later als zijn voorbeelden Jimmy Smith, Jimmy McGriff, Brian Auger en Keith Emerson noemen, maar als tiener was hij idolaat van Louis van Dijk: 'Ik draaide zijn 33-toerenplaten op zestien toeren af om elke noot uit te zoeken,' vertelde Rick. 'Ik was vijftien toen hij met zijn trio in een jazzclub in Haarlem speelde. Met allerlei trucs ben ik naar binnen geglipt en daar zat ik ademloos naar zijn pianospel te kijken.' Tijdens zijn conservatoriumstudie speelde Rick met jazzgroepen. Daarbij werden al snel zijn wilde haren zichtbaar: 'Ik huurde een Philicorda van de kerk voor een tientje per week, nagalm-bakkie erbij en schudden. Dan leek het donder en oorlog uit mijn eigengebouwde boxjes!' In 1967 studeerde hij af aan het Haagse conservatorium op piano, kerkorgel, harmonie en contrapunt, en ging bij de groep Ekseption spelen, waarmee hij in 1968 het Loosdrecht Jazz Festival won. 'Daaraan zat een platencontract vast. Maar niemand bij ons componeerde. Toen hebben we

een carnavalsstuk opgenomen van jazzlegende Bix Beiderbeck: Barnicle Bill The Sailor. We waren de wanhoop nabij! Nu was ik ooit op een zolderkamer bezig geweest bij de vijfde symfonie van Beethoven een slagwerkje te bedenken. Dat resulteerde in een singleetje, met Katchaturians Sabeldans op de achterkant. Na een paar maanden schoot het tot mijn verbazing de top-40 binnen en door naar nummer 1. Vervolgens kwam hij ook in Frankrijk op de eerste plaats. En daar ging ik met mijn C&A-koppie en aktetasje voor het eerst van mijn leven een vliegtuig in, zo van de klassieke wereld de popwereld in.'

REGELRECHT DE ORKESTBAK IN

Rick ging helemaal los. Hij liet een wilde baard en lange haren groeien, droeg puntmutsen en rinkelkettingen waar gangstarappers jaloers op zouden zijn. Op het podium ging hij tekeer als een beest dat zijn instrumenten met razend virtueuze vingers en ongebreidelde passie afranselde: van lyrische, dragende akkoorden tot vingerbrekende loopjes. Hij gooide, net als collega's Keith Emerson en Jon Lord, zijn Hammond-orgel op zijn kant, trapte ertegen, sprong er bovenop. 'Dat is niet ingestudeerd. Dat is de manier waarop ik het beleef. Muziek is vuur voor mij: 24 uur per dag.' Het heeft Rick zelfs gebroken benen en gekneusde ribben opgeleverd: in Zwitserland en

Japan is hij van het podium af gedonderd, regelrecht de orkestbak in.

Ekseption werd wereldberoemd met energieke rockbewerkingen van klassieke muziek, waarin de toetsen de hoofdrol speelden: The Fifth, Air, Adagio, Peace Planet. Maar intern ging het mis, zoals zo vaak in succesvolle bands, die zich over hun toeren werken: gekrakeel, afgunst... Ricks muzikale genie en charisma overschaduwden de overige bandleiden. 'We hebben tot '74 een heel succesvolle periode gehad... tot ze mij de deur wilden wijzen met een knaak en een schone zakdoek, terwijl ik alle muziek had geschreven. Je moet de brandgaten in mijn Steinway zien... totdat ik alle sigaretten buiten heb gegoooid. Drank en sigaretten: ik ben met beide helemaal gestopt, anders keelt het je.'

TRACE

Daarna richtte Rick Trace op, een trio met ex-Focus Pierre van der Linden op drums en Music-maker-oprichter Jaap van Eik (o.a. ex-Cuby + Blizzards) op bas, waarin de virtuoze wildeman zich volledig kon uitleven. Tot '77 toerde Trace door Europa, terwijl de resten van Ekseption uiteen vielen. Later zou Rick verschillende keren weer onder de naam Ekseption optreden. Maar hij had geleerd dat je als creatieve geest je lot in

Rick van der Linden in Ekseption © Bert Monster

HIJ GOOIDE ZIJN HAMMOND-ORGEL OP ZIJN KANT, TRAPTE ERTEGEN EN SPRONG ER BOVENOP

eigen handen moet nemen. Voortaan zou hij vooral alleen werken en sessiemuzikanten uitnodigen voor zijn soloprojecten. Op zijn beurt werd Rick uitgenodigd door vele groten van Deep Purple tot Phil Collins. Naar schatting speelt hij mee op zes miljoen verkochte platen. Rick maakte ook filmmuziek. Maar hij concentreerde zich vooral op eigen projecten, zoals Vivace uit 2001, een statement naar collega-muzikanten.

BACH: GROOTSTE GENIE OIT

'Johann Sebastian Bach, mijn grote voorbeeld, en het kerkorgel, mijn grote liefde, de symfonische pop in! Een kerkorgel heeft tig registers. Er is verschrikkelijk veel voor geschreven: Bach, Händel, Mendelssohn, Buxtehude... Dat apparaat, de keizer van de instrumenten, staat maar in kerken weg te rotten! Nu we het pijporgel zo mooi kunnen imiteren, dat je het de studio in en de bühne op kan halen, moet het de wereld in, onder de mensen!

Bach is het grootste genie dat ooit heeft bestaan... én de grootste romanticus. Hij was zó progressief. Jazzharmonieën vind je bij hem al terug. Neem nou die Toccata waarmee Vivace begint: een Cis verminderd met D in de bas. Die laat hij twee maten lang liggen. Met alles open vliegen de scheuren in het fundament. En dan praat je over het jaar 1700! De stap tussen klassiek en modern is zo klein, maar de meesten durven er niet overheen.'

Rick probeerde altijd grenzen te verleggen en collega's te inspireren. Zo speelde hij op Verandering alles zelf: 'Ik wilde laten zien dat je zonder slagwerk en bas, alleen op piano en Hammond, al kan swingen.'

Rainbow was een zoektocht naar symbiose tussen klassiek en alle andere stijlen. En bovendien erg persoonlijk. Zo was Song For Life een nummer voor zijn dochter Jola, en Richinéz voor zijn kleindochter: 'Toen ze geboren werd, hebben we twee microfoons in de wieg gehangen. Daar begint en eindigt het stuk mee: het babygeluid van mijn kleindochter. Daarom is die plaat mij zo dierbaar: dat je door zoveel dingen heen moet... maar als je de regenboog maar volgt, vind je aan het eind de pot met het ware geluk.'

EGOCENTRISCH

'Ik heb nooit veel vrienden gemaakt, omdat de muziek me opslokte. Het is een egocentrisch beroep, omdat je continu met je gevoelens bezig bent. Je zondert je af, omdat jij dat werk moet voltooien en wilt studeren. Het was voor mij ook zo heerlijk geweest om mee te gaan naar de kroeg, maar dan had ik niet fris op de bühne gestaan om het publiek te geven waarvoor ze betaald hadden. Ze komen voor een topprestatie. Daarom moet ik in goede conditie en goed voorbereid zijn. Wat

Rick van der Linden in 2003 © Henry Knegt

ik ervoor terug heb gekregen in muziek en het scheppen daarvan... ik zou er voor geen goud buiten kunnen.'

DE GROOTSTE ZEIKERD TER WERELD

Ricks advies voor beginnende muzikanten: 'Je moet je instrument met zorg kiezen. Ga niet thuis zitten freaken tot je dat ding zat bent. Kijk of er mogelijkheden zijn om onderricht te krijgen. Ik vind synthesizers prachtig en samples hartstikke mooi. Zo komt dichtbij wat anders onwerkbaar is. Maar Jan-met-de-fluit krijgt een keyboard

en mag spelen op de bruiloft van tante Truus. Hij maakt een vinger nat en het orkest gaat spelen, terwijl de man niet weet wat er gebeurt. Na een maand is hij uitgekakt, want niemand vertelt hem hoe hij verder moet.

Je zal je fundamenten moeten leren. Ik heb een leraar gehad, Albert de Klerck, dat was muzikaal de grootste zeikerd ter wereld. Het kon hem niet perfectionistisch genoeg zijn. Uiterst vervelend voor een eigenwijs leerlingetje dat zijn eigen weg wilde gaan. Maar een timmerman moet met zijn gereedschap leren omgaan. Pas als je dat onder

de knie hebt, komt je eigen persoonlijkheid naar voren. Zonder klassieke muziek had ik geen jazz kunnen spelen, geen funk, geen symfonische rock.'

Op 22 januari 2006 overleed Rick aan de gevolgen van een herseninfarct. Maar in de woorden van Jordan Rudess: 'Zijn muziek zal eeuwig voortleven en nog vele zielen raken, zoals die mijn ziel geraakt heeft.'

Op de website van Ekseption is veel informatie te vinden over Rick van der Linden en zijn imposante carrière. www.ekseption.nl

RICKS INSTRUMENTEN

Rick van der Linden was gek op alles wat toetsen heeft. Zijn eerste orgeltje was een Farfisa. Later kon hij zich een Hammond veroorloven en zijn unieke klank ontwikkelen: met registerstand 888842000 met second percussie en een relatief lange uitklinktijd op een Hammond, klink je exact zoals Rick klonk. Had hij een transparanter geluid nodig, dan schoof hij het tweede register (drawbar) dicht.

'Ik had twee Hammonds: een B3 en een M4. Drie ARP 2600's, drie Clavinets, drie Pianets, een Yamaha CP70... Mijn apparaat bestond uit 24 keyboards. Vóór het sampletijdperk moest je voor elk geluid een ander instrument hebben. Het was net een vliegtuig besturen: ik zat op een draaikruk met een rij keyboards voor me, aan de zijkant, en achter me. Je moest de ene programmeren terwijl je op de andere speelde.'

Rick was de eerste Nederlander die met synthesizers werkte. Toch bleven zijn favoriete instrumenten piano en kerkorgel: 'en mijn klavecimbeltje natuurlijk: een Virginal uit 1500. Heel onverantwoord om met zo'n instrument te slepen, maar ik maal niet om uiterlijk. Of iets verfloos is, de stukken eraf liggen, de deuken erin... zal me een zorg zijn. Die B3 zie ik nog van drie-hoog de trap af stuiten. We hebben hem naderhand aangesloten en hij speelde. Ik had godzijdank de toonwielgenerator vastgezet met rubbers.'

'Aan de M4 had ik grote wielen, twee handvatten en 50 meter kabel. Om lekkage van slagwerk en basgitaar te vermijden stond de Leslie buiten in de bus met vier microfoons: twee bij de hoogtoner, twee bij de laagtoner. En daarbij mengde ik een directe lijn, met het hoog open en het laag dicht, speciaal voor een harde keyclick. Die M4, daar kon ik mee racen. Daar stond een ARP 2600 bovenop en dan scheurde ik heen en weer over de bühne. Ik ramde er tegenaan, om de galmbak aan de gang te krijgen. De speaker was hele-

maal ingedeukt, maar het ding werkte prachtig. Symfonische hardrock! Met een pijporgel ben je kwetsbaarder. Tenzij je in een kathedraal zit met dertien seconden nagalm, moet elke noot raak zijn. Als ik Badinerie speel op Hammond, pak ik de Bes en laat hem afglijden naar B. Dat moet je niet op een pijporgel doen.'

In het begin gebruikte Rick de M4 nog als kerkorgel, een pianet als piano en een clavinet als klavecimbel. Maar bij zijn laatste Ekseption-tour in 2003 had hij een instrumentarium waar elke gothic toetsenist een moord voor zou plegen: een vleugel, een new-B3 met Leslie 122 XB en een driehonderd kilo vet Johannus Monarke kerkorgel met twaalf luidsprekers: 'Die Monarke komt er akelig dichtbij. Je kan zelfs het toucher van de mechanische tractuur (het mechanisme van een orgel) namaken, én de lucht die de pijp in moet. Dat vind ik zo leuk: eerst die zucht wind voordat je een toon krijgt.'

Ricks cd Vivace is ook met een Johannus opgenomen: 'Ik heb alles op Midi ingespeeld op een klein Johannus orgel: een Wesley. Vervolgens hebben we in de grote kerk van Tiel de Monarke neergezet en de Midi-informatie erdoorheen gejast. De batterij speakers stond voorin met de conus naar boven. Achterin stonden vijf groepen van twee microfoons, om stereo op te nemen met telkens andere afstanden. De zaak flink opengooien en zo krijg je de hele akoestiek van de kerk: drie keer Notre Dame!'

